

CZESŁAWA CHOJNACKA
ur. 1925; Natalin, k. Chełma

STRESZCZENIE RELACJI MÓWIONEJ

[Pobierz Flash Player'a](#) aby obejrzeć film.

Relacja Czesławy Chojnackiej dotyczy pomocy, jakiej w czasie okupacji jej rodzina udzielała zaprzyjaźnionej z nimi żydowskiej rodzinie Bursztynów. Warto także zwrócić uwagę na fragmenty relacji dotyczące czasów przedwojennych.

Natalin - wieś położona w powiecie chełmskim - przed II wojną światową zamieszkały był przez Polaków, Żydów, Ukraińców i Niemców.

Obok siebie mieszkały tam dwie rodziny: polska - Szałajów oraz żydowska - Bursztynów. Rodzina Szałajów składała się z pięciu osób - ojciec Karol pracował na roli, matka Adela wychowywała trójkę dzieci. Najstarsza była Czesława, miała młodszą siostrę i brata.

Rodzina Bursztynów składała się z siedmiu osób: ojciec Symcho był rzeźnikiem, matka Chawa wychowywała dzieci: córki Hyndę, Haikę i Symę oraz dwóch synów: Sznajera i Jankiela. Bursztynowie posiadali niewielkie gospodarstwo rolne.

Obie rodziny bardzo blisko żyły ze sobą, pomagali sobie wzajemnie, ich dzieci chodziły do szkoły w pobliskich Wolawcach.

Wojna i okupacja przyniosły cierpienia obu rodzinom. W 1940 roku zmarł pobity przez Niemców Karol Szałaj. W niewyjaśnionych okolicznościach zaginęła Chawa Bursztyn. Represje wymierzone w Żydów nasilały się. Latem 1942 roku w pobliskim Kamieniu doszło do masakry mieszkających tam Żydów. Przerażeni Bursztynowie poprosili o pomoc sąsiadów. Szałajowie zorganizowali im kryjówkę w swojej stodole. Ukrywali się tam latem i jesienią 1942 roku. Zimą, ze względu na mrozy, przychodzili nocować do domu, a na dzień wracali do stodoły. Na początku 1943 roku do mieszkańców Natalina doszły wiadomości o tragedii w Kamieniu, gdzie za pomoc udzielaną Żydom spalono dom i rozstrzelano polską rodzinę. Do Szałajów przyszła sąsiadka ostrzegając ich, że na wsi wiadomo o przechowywanych u nich Żydach. Radziła im żeby się ich pozbyli, bo narażają na niebezpieczeństwo całą wieś. Bursztynowie opuścili stodołę Szałajów i przenieśli się do lasu. Zamieszkali w kilku głębokich jamach. Szałajowie cały czas utrzymywali z nimi kontakt, Czesława przynosiła im codziennie przygotowywane przez matkę zupę i chleb. Bursztynów spotkała kolejna tragedia. W ręce Ukraińców wpadła Hynda. Bursztynowie źle znosili prymitywne warunki, wilgoć i zimno. Haika, Syma i Jankiel zachorowali na reumatyzm, przestali chodzić. Wiosną 1943 roku kryjówka Bursztynów została odkryta. Haika i Syma zostały zabite nam

miejscu, Sznajer i Jankiel zdołali uciec. Bracia wstąpili do partyzantki i doczekali wejścia wojsk radzieckich. Wojnę przeżył także ich ojciec.

Po wojnie przez krótki czas Burszynowie i Szałajowie znów mieszkali obok siebie. Symcho Bursztyn z młodszym synem wyjechali do Palestyny, a Sznajer przeniósł się do Wrocławia. Po 10 latach również wyjechał z Polski.

Obie rodziny utrzymywały ze sobą kontakt listowny a później i telefoniczny. W 1991 roku bracia Bursztyn odwiedzili Czesławę Chojnicką w Chełmie. W 1999 roku Sznajer Bursztyn rozpoczął starania o uznanie Szałajów za Sprawiedliwe Wśród Narodów Świata. 6 sierpnia 2003 roku w Janowcu nad Wisłą Czesława Chojnicka odebrała medal i dyplom Sprawiedliwej Wśród Narodów Świata dla siebie i dla swojej zmarłej matki, Adeli Szałaj.

Summary

Czesława Chojnicka's story concerns the help which her family provided to their friends, the Jewish family Bursztyn. Also worth noticing are fragments concerning the prewar period.

Natalin, a village situated in powiat Chełmski (close to Chełm) had been inhabited before the war by Polish, Jewish, Ukrainians and Germans.

There were two families living there next to each other: the Polish Szałajs and the Jewish Bursztyns. The Szalajs family consisted of five people, the father Karol worked the land and the mother brought up three children. Czesława was the oldest, she had one younger sister and brother.

While the Bursztyn family consisted of seven people; the father Symcho was a butcher, and the mother Chawa brought up five children; daughters Hynda, Haika and Syma and two sons; Sznajer and Jankiel. The Bursztyns owned a little farm. The families were very close, they helped each other often, and their children went to the same school in nearby Wolawce.

The war and occupation brought a lot of suffering to both families; in 1940 Karol Szałaj died after being beaten by German troops, and sometime later Chawa Bursztyn disappeared due to unknown circumstances. Repression of Jewish people intensified. During the summer of 1942 there was a massacre of Jewish inhabitants of the nearby village Kamień. The terrified Bursztyns asked their neighbours for help. The Szałajs then organized a shelter in their barn. They hid there during the summer and fall of the year 1942. Because of the frost during the wintertime they slept in the house, and went back to the barn in the daytime. At the beginning of 1943 information about the tragedy in Kamień spread among the people of Natalin: The Germans shot a Polish family and burnt their house because they had helped Jewish people. The Szałajs' neighbour came to warn them that it was known in the village that they were hiding people. She advised them to get rid of them so as not to endanger the entire village. The Bursztyns left the Szałajs' barn and moved to the forest. They lived in a few deep holes or pits in the ground. The Szałajs were still in touch with them, everyday Czesława brought them soup and bread prepared by her mother. Yet another tragedy happened to the Bursztyns when Ukrainians captured Hynda. The Bursztyns didn't deal well with primitive conditions, dampness and coldness. Haika, Syma and Jankiel fell ill with rheumatism and they could not walk. In spring of 1943 the Bursztyns hideout was discovered. Haika and Syma were killed on the spot, but Sznajer and Jankiel managed to escape. The brothers joined partisans and survived until the arrival of the Soviet

Army. Their father survived the war as well.

For a short period of time after the war, the Bursztyns and the Szałajs lived next to each other again. Symcho Bursztyn left with his younger brother for Palestine and Sznajer moved to Wrocław. Ten years later, he left Poland as well.

Both of the families stayed in touch through mail and also later through the telephone. In 1991 the Bursztyn brothers visited Czesława Chojnacka in Chełm. In 1999 Sznajer Bursztyn started his endeavour for recognizing the Szałajs as the Righteous Among the Nations. 6th of August 2003 in Janowiec on the Vistula Czesława Chojnacka received the Righteous Among the Nations diploma and medal given to her and her mother, Adela Szałaj, who had already passed away.

Translated by Aniela Mroczek.

Data i miejsce nagrania	2007-11-19, Chełm
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Słowa kluczowe	Chojnacka, Czesława, streszczenie relacji mówionej
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"